

A látványos városfejlesztés mellett megindult a mozgolódás a vállalkozások terén is, mely erős politikai támogatást is kaptak.

A tőkés nagyipar kibontakozását azonban erősen hátráltatták azok a hiányok, amelyeket sügősen pótolni kellett.

Hiányzott a

- fejlett általános gazdasági környezet,
- a kereskedelmi és
- hitelszervezetek.
- Hiányzott a kiépült vasúthálózat,
- a vállalkozási szakismeret,
- a tőke,
- gépek,
- termelő berendezések,
- műszaki eljárások,
- szervezési formák,
- a megfelelően nagyszámú jól képzett ipari szakmunkásgárda.

Az 1872: VIII. tc. teljesen szabaddá tette az ipari vállalkozást. Az 1880. évet tekinthetjük a hazai ipari forradalom kezdő évének. Ez durván 200 év lemaradás Nyugat-Európához képest.

A magyar iparosodás vezető ágai a következők lettek:

- gép-,
- papír-,
- nyomdaipar, és a
- téglagyártás.

Amint megindult a gyáripar fejlődése, egyre több munkáskézre lett szükség. A munkaerő áramlása a főváros felé megsokszorozódott, amely lakhatási problémákat generált. Az 1900-as évek elejére a munkáscsaládok kiadásainak 1/5-ét tette ki a lakbér, ami az I. világháború kezdetére már elérte az 1/4, 1/3 szintet.

Megoldások keresése a munkás lakhatásra

Az első próbálkozások

A főváros már 1886-ban felterjesztett szabályrendelet-tervezetet a belügyminiszterhez a munkáslakások építésének előmozdítása ügyében. A miniszter nem zárkózott el a szabályok elfogadásától, de érdemi döntést nem hozott.

1896 júniusában, a munkáslakások dolgában kiküldött fővárosi bizottság elhatározta, hogy száz munkáslakás építését fogja javasolni. A területet a főváros adná s aztán tervek elkészítését és a tényleges építést a menedékhely egyesületnek kell biztosítani. Az egyesület kötelessége lesz, hogy a lakásberekből befolyó jövedelmeket befizesse a főváros központi pénztárába. A javaslat szerint a munkáslakások mintájául szolgáló házcsoport a Soroksári út mellett levő gubacsi dűlőben épülne, abból a 13.000 négyszögölnyi fővárosi területből kihalítva, mely a főváros tulajdona. Egyelőre négy nagy házat építenek egy-egy emelettel, a melyek mindegyikében 25 egy szobából és egy konyhából álló lakás lesz. Minden ház körül fákkal beültetett kisebb terület és kert lenne. Az ide vonatkozó összes terveket és költségelőirányzatot, valamint a jövedelmezőség kiszámításait a menedékhely egyesület a saját költségén fogja elkészíttetni és további tárgyalás végett a főváros hatóságának a legrövidebb idő alatt bemutatni. Az épületeknek elfoglalt terület, valamint maguk az épületek is a főváros tulajdonai maradnak, de a kezelést – egyelőre 3 évre – a menedékhely egyesületre bízák, a mely a főváros részéről megállapítandó

kezelésszabályzat szerint és bérek mellett köteles az épületeket kezelni és bérbe adni, valamint a kezelés költségeinek levonása után fennmaradó jövedelmet a főváros központi pénztárába befizetni. Az államtól a telepre 30 évi teljes adómentességet fognak kérni.²

A munkáslakás helyzet tarthatatlanságát, és megoldásának sürgősséget jelzi a Budapesti Hírlap szeptemberi számában megjelent írás is.

Évek hosszú sora óta foglalkozik a főváros a munkáslakások kérdésének a megoldásával, de eddig még teljesen eredmény nélkül. A múlt évben ugyanis kijelentette, hogy a kérdést egymaga nem oldhatja meg, hanem ahhoz a társadalom hozzájárulása is szükséges. Kimondta ekkor azt is, hogy a munkáslakások fölépítésére alakuló egyesületeket kész céljuk elérésében támogatni. A nyomasztó viszonyok hatása alatt a munkások maguk vállalkoztak arra, hogy tervüket megvalósítsák és a múlt évben ezer taggal megalakították az általános munkás- családház építő- egyesületet. Az egyesület az év első hónapjaiban azzal a kéréssel fordult a fővároshoz, hogy az ezer munkáscsalád részére a szükséges telket engedje át a munkások által elérhető árban. A főváros tanácsa e kérelmet – mint már megírtuk – elutasította. Mint most értesülünk, a munkások mégis fölépítik a munkáslakásokat és pedig úgy, hogy magántulajdonosoktól veszik meg a szükséges telkeket. Az egyesület már meg is kezdte a tárgyalásokat néhány, a főváros határában levő telkek tulajdonosával.³

A főváros, az építészek és a politika egyaránt lázasan kereste a megoldást. Még külföldi példákat is számba vettek a kérdés rendezése érdekében.

Megállapították, hogy a modern lakásínség nemcsak magyar, hanem nemzetközi jelenség is. Nemcsak a magyar városok, de a világ városainak hatalmas fejlődésével és a gyáripárterfoglalásával a külföldi városok is mindinkább rosszabb lakásviszonyok közé jutottak, melyet a városok fejlődésével kapcsolatos gazdasági folyamatnak tekinthetjük, s egyetlen egy fejlődő város sem volt mentes tőle. A nyugati államokban már a XIX. század vége óta serényen folyt a lakásszükség elleni védekezés. A magyar városokban még a XX. század elején sem tették a modern városi szociálpolitika gerincévé a lakáskérdést, holott annak legfőbb ideje lett volna. - írja Kaszás Béla a Városok Lapjában 1911-ben.⁴

Munkáslakás építés Európában

Európában több úton keresték a megoldást. Elsősorban a részvénytársaságok és szövetkezetek játszottak nagy szerepet.

Németország

Németországban már az 1848. évben megkezdtek a közhasznú lakásépítő részvénytársaságok alakítását. A berlini közhasznú lakásépítő részvénytársaság 1909-re már 2 millió korona értékű házakkal bírt, s 4—5000 embernek adott lakást. A közhasznú lakásépítő egyesületeknek az 1904. évi lakástörvény kedvezményeket biztosított, mint például a csatornázási járulékoknál, a vízdíjaknál, az építési illetékeknél és az adózásnál.

Anglia

Angliában is hatalmas részvénytársaságok és egyesületek foglalkoztak a munkáslakások építésével. Ilyen volt Londonban az Industrial Dwellings Company Ltd., amely a munkások lakásviszonyainak javítása céljából alakult és több mint 16 millió korona alaptőkével bírt, melyet mind a 20 koronás részjegyekből hozták össze. A részjegyek túlnyomó részét maguk az érdekelt munkások jegyezték. Anglia lakásügyi törvényei igen radikálisak voltak, s messzemenő beavatkozási jogot biztosítottak a hatóságoknak még a magántulajdon sérthetlensége elvének rovására is. Anglia városaiban számottevő

2 BUDAPESTI HÍRLAP. (170. sz.) 1896. június 21. 10. oldal

3 MAGYAR KÖZIGAZGATÁS 43-ik szám 1899. október 22. 4. oldal

4 VÁROSOK LAPJA 1911. október 28. • 393 – 394. oldal

intézkedést tettek az egészségtelen zugnegyedek, az úgynevezett „slum”-ök felszámolására. Ezek kipusztítása céljából az angol lakástörvény elrendelte, hogy az ilyen házak tulajdonosai a hatóság által házuk lerombolására kötelezhetőek. Ha a háztulajdonos házát saját költségén le nem romboltatja, a hatóságnak joga van a tulajdonos költségére lebontani. A kisajátítási eljárás előzetes becslés után csak a ház lebontását követően került sorra, és még a háztulajdonos előzetes felhívását sem írta elő kötelezően. A bontás után keletkezett üres telket a hatóság olyan vállalkozónak adhatta csak el, aki azon munkáslakásokat épít. Nem volt ritka eset, hogy egész telektömbök és városnegyedek kerülnek szanalás alá. Ha 12 adózó polgár panaszt tett, hogy a városban egészségtelen városnegyed van, azt a tiszti orvos megvizsgálta, s arról a helyi hatóságnak jelentést írt. Első fokon a helyi hatóság, másodfokon a Local Government Board döntött szakértő kiküldése mellett a városnegyed felszámolásáról. A törvény azonban azt is előírta, hogy ez esetben előbb új szabályozási tervet kell készíteni, melyet ma tömb rehabilitációnak mondunk.

Megvalósítási formák külföldön

A lakásépítő szövetkezetek három különböző külföldi típusa létezett.

1.) Kizárólagosan csak hitel biztosítása bankon keresztül

Ez a típus elsősorban Angliában és Belgiumban honosodott meg, a Building Societies, építő szövetkezetek formájában, amelyek tagjaiknak csak hitelezést adtak vagy ilyet szereztek, de házakat nem építettek. A szövetkezetek ilyen formájának csak ott volt sikere és létjogosultsága, ahol olcsó hitel állt rendelkezésre. Belgiumban a lakásügy rendezését egyedül és kizárólag a hitel kérdésének tekintették és mindenekelőtt az építési hitel kérdését oldotta meg az állam. Miután a magán hitelintézetek nyereszkes üzletpolitikájuk következtében nem voltak alkalmasak építési hitel nyújtására, az állam a lakásépítésre szükséges hitel kielégítésére állami takarékpénztárakat létesített. Az ilyen takarékpénztárak segítségével több mint 40 000 munkásházat építettek fel Belgiumban. A takarékpénztár csakis a munkások lakásépítő szövetkezeteinek adott kölcsönt, soha sem az egyes építetőknek. Ennek következtében Belgium városaiban százával keletkeztek a munkáslakás építő szövetkezetek, melynek kétféle formája terjedt el:

- a.) szövetkezetek, hol a családi házak azonnal a munkások tulajdonává lettek,
- b.) és szövetkezetek, hol a szövetkezet tulajdonában maradnak a házak és azokat a szövetkezet csak haszon nélküli bérbeadás céljából építette.

Miután a munkások körében általános a vágy és törekvés, hogy saját otthonhoz jussanak, a szövetkezetek előbbi formája jobban elterjedt. A munkások a szövetkezettel fennálló tartozásuk erejéig kötelesek voltak életbiztosítást kötni, s halálozás esetén a ház tehermentesen száll át az örökösökre.

2.) Szövetkezeti tulajdonú házak bérbeadása.

A munkáslakás építő szövetkezetek második formája azok a szövetkezetek voltak, melyek a szövetkezet tulajdonában maradásra építettek házakat, és saját tagjaiknak használatra átadták, – természetesen csekély bérfizetés mellett. Itt a tagoknak csak az esetben lehetett felmondani, ha a szövetkezettel szemben fennálló kötelezettségeiknek nem tettek eleget. Ez azonban azt eredményezte, hogy miután a szövetkezeti tag, ha olcsóbban lakik is, soha sem remélhette, hogy saját ingatlanhoz jut.

3.) Állami kamatmentes kölcsön.

A házépítő szövetkezeteknek harmadik csoportja az volt, amikor az állam tekintélyes kamatmentes államkölcsönt adott az ilyen alapon álló szövetkezetek céljaira. Ebben az esetben a szövetkezet minden nyereszkesedés kizárásával, tagjainak tulajdonszerzésre építettek családi házakat. Ilyen szövetkezeteket lehetett találni Angliában, Németországban, Hollandiában és elsősorban Dániában.

Lovag Fackh Károly miniszteri tanácsos és köre felismerte a lehetőséget a munkáslakás építésben. A házbérek nagyon magasak lettek, tehát az új lakások iránti kereslet megnövekedett. Nem utolsó sorban a vállalkozás pénzügyileg is rentábilisnak mutatkozott. Mivel ő maga is képviselő volt a szabadelvű Párt színeiben nyert mandátumot, - illetve korábban a nyugati vasút vezérigazgatói posztját is betöltötte, és a vasút államosítása után Baross Gábor miniszteri tanácsosa lett -, adott volt számára minden fontosabb kapcsolat ahhoz, hogy be tudjon kapcsolódni a kormány által meghirdetett munkáslakás építő pályázatba, illetve megnyithatóak voltak a vállalkozás számára azok a banki kapuk, amelyek finanszírozni tudták az építkezést.

Az első tudósítások a tervezett munkáslakás építésről.

1897 szeptemberében már meg is jelentek az első tudósítások a nagyszabású tervről. A Budapesti Hírlap ekként tudósított az eseményről:

– (Munkás-otthon.) A fővárosi munkások és kisiparosok mozgalmat indítottak, hogy egy munkás-telepet létesítsenek. A mozgalom vezetésére Fackh Károly miniszteri tanácsost nyerték meg és már több pénzcsoport késznek nyilatkozott arra, hogy a munkások részére olcsó, 2 szobás, konyha, és a hozzátartozókból álló munkásházát havi, esetleg heti amortizációra fog építeni, úgy, hogy a munkás kevesebbet fizetve, mint a mennyit most házbér fejében fizet, házat, telket is szerezhet magának. Ez ügyben ma gyűlést tartottak egy dob utcai munkásegyesület termében. A gyűlést Fackh Károly miniszteri tanácsos vezette, jegyző Weinmann Fülöp dr. kir. közjegyző volt. Kiss Adolf, a munkás betegsegítő pénztár titkára előadta a mozgalom célját, hangsúlyozva, hogy addig, míg a munkás a részére épített házat át nem vette, semmi áldozatot hozni nem tartozik. A munkás-otthonnak lesz fogyasztási szövetkezete is, úgy, hogy az ételmezési és más fogyasztási szereit is olcsóbban fogja beszerezhetni. Indítványára az egybegyűltek kimondták a munkás-otthon szövetkezet megalakulását. Elfogadták az alapszabály-tervezetet is, a melyet Földes Árpád dr. ügyvéd terjesztett elő. A munkásotthon szervezésére megválasztották igazgatókul Fackh Károlyt, Schossberger Károlyt, Deutsch Józsefet, Glück József dr.-t. és Kiss Adolfot, ügyészül pedig Földes Árpád dr.-t, végül megbízták az igazgatóságot a munkás-otthon telepének kiválasztásával.⁵

A Pesti Hírlap már részleteket is közzé tesz a tervezett építkezésről és annak finanszírozási lehetőségeiről.

– (Munkások városa a főváros közelében.) Nagy fontosságú szociálpolitikai alapítás jutott el megint a megvalósulás állapotába, fényes cáfolata gyanánt a szocialisták amaz örökös vádjának, hogy az állam és a nyomorult bourgeois-társadalom nem tesz semmit a »proletárokért«, akik alatt a képekben gazdag szocialista nyelv a munkásokat érti. A múlt december havában ugyanis a kormány támogatása és felügyelete mellett, Fackh Károly miniszteri tanácsos elnöklete alatt »munkás-otthon szövetkezet« alakult, hogy Rákos-Keresztúron, közvetlen a vasúti állomás mellett 1000 munkáscsaládnak egészséges és kényelmes házat építsen. Ez a nagy terv, mely a fővárosi munkások lakás-nyomorúságain és egyben közegészségi bajain is sokat fog segíteni, ma már annyira van, hogy a szükséges előfeltételek biztosítják s most már az érdekelt munkások jelentkezése és szerződés kötése van hátra. A föltételek oly kedvezők, amilyenben egyetlen bourgeois-házépítő sem részesül. Rákos-Keresztúr közel van a fővároshoz, kies, egészséges homokos talaja van, közlekedése sűrű és könnyű, a házépítés föltételei pedig igen kedvezők. Minden munkásház két szobára lesz berendezve, konyhával, pincével és padlóval. Minden ház 160 négyzetöl léccel körülvett telken, téglával és cserépszindellyel földve épül és 26 évi törlesztés után a tulajdonosra száll át, akinek természetesen a » Munkás- Otthon szövetkezet « tagjának kell lennie. Az évi törlesztés (tőke és kamat) 130 forint, vagyis oly összeg, amennyiért Budapesten csak néhány zuglakást lehet kapni, egy szobával. A törlesztés össze lesz kötve élet-, baleset- és tűzkárbiztosítással is, amire évenként 30 frtot kell fizetni. Ennek az értelme pedig az, hogy az a munkás, aki 26 év alatt bármikor meghal vagy baleset következtében munka- képtelenné válik, maga, illetőleg családja minden további törlesztés alól szabadul s a ház tehermentesen száll át reá. A házért előzetesen semmit sem kell fizetni, de minden házépítő 160 frt előleges biztosíték letételére van kötelezve, ami különben több havi

5 BUDAPESTI HÍRLAP. (344. sz.) 1896. december 14. 5. oldal.

részletben is fizethető. Magát a törlesztést is lehet havi vagy heti részletekben fizetni. Az új telep házai különben 30 évi adómentességet, úgy bélyeg- és illeték- mentességet élveznek. A telepen lesz iskola, kisdédóvó stb., valamint igen olcsó menetdíjak onnan a fővárosba. Azonfelül a faültetéshez lesz díjtalan gyümölcsfa, továbbá nagy arányú fogyasztási egyesület s emellett a szövetkezeti ügyekben alkotmányosság. A telepítés irodája dob-utca 106. sz. a. van, ahol délelőtt délután lehet értekezni és tájékozódni. – így van exponálva az új munkás-város ügye a munkások elé, amelyet hogy a szociális izgatók nem helyeselnek, az természetes. Ez az ő üzletüket kissé meg fogja rontani s ha mást nem, legalább azt fogják fölpanaszolni, hogy miért nem ad a bourgeois-társadalom a házhoz macskát és kutyát is. Mindazáltal a nagyszabású, szemmel láthatólag nem nyereszkesre alapított s emellett az állam felügyelete alatt megindult alapítás oly szembetűnő előnyökkel kínálkozik, hogy a fővárosban drágán és rosszul élő munkások rövidesen» túl fogják jegyezni «az 1000 házhelyet. Budapest pedig mindenesetre új különösséghez jut; egy terjedelmes munkásvároshoz, ahol az emberek nem pincelakásokban, hanem szabadon álló, fáktól szegélyezett tulajdon házaikban élnek s ahol a skrofulózis (tuberkulotikus gyulladás a nyaki mirigycsomóban), kanyaró, himlő, vörheny nem fogja minden évben megtizedelni a munkáscsaládokat. Ha minden jól megy, a munkásváros kéményei a jövő nyáron már füstölögni fognak.⁶

Az ezt követő évben gőzerővel állt neki a szervezésnek Fackh Károly. Az első sikerekről beszámolt a Budapesti Hírlap is.

– (Munkások otthona.) A Fackh Károly miniszteri tanácsos elnöklésével alakult Munkás- Otthon szövetkezet már megvalósította egyik áldásos és humánus tervét: a kormány támogatásával a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank több nagyiparos segítségével immár megvan az a pénz, mely ezer munkás családi ház telkének megvásárlására és a házak fölépítésére szükséges. A házak Rákos-Keresztúron közvetlenül a vasúti állomás mellett épülnek.

Minden házban, a tervezet szerint, két szoba, konyha, kamra, pince s padlás lesz. A házakat 160 négyszögöl kiterjedésű s léccel bekerített területen téglából, a közegészségügy követelményeinek megfelelően fogják építeni és cserépszindellyel befedni. A házakat a Munkás-Otthon szövetkezet tagjainak adják el huszonhat évi törlesztésre. Az évi törlesztési összeg (tőke és kamat) százharminc forint, amely heti, vagy havi részletekben fizetendő. Ezen kívül minden tag még évi 30 forintot tartozik fizetni. Ha valamely tag időközben meghal, vagy baleset következtében állandóan keresetképtelenné válik, a további fizetés alól fölmentik s a ház és telek tehermentesen marad meg neki, vagy családjának. Előzetesen nem kell fizetni semmi illetéket, azonban minden tag tartozik 160) forint biztosítékot a pesti magyar kereskedelmi banknál letétbe helyezni. E biztosíték az igazgatóság engedelmére alapján több havi részletben is fizethető. A Munkás- Otthon telepen épült házak részére 30 évi adómentesség, bélyeg- és illetékmentesség van a kormány által kilátásba helyezve; iskoláról, kisdédóvodáról stb. gondoskodnak; továbbá igen olcsó menetdíjak engedése is biztosítva van. A szövetkezet tagjai ültetvényeket (szederfapalántát a kerítés csinosításához s nemesített gyümölcsfákat a kertbe) díjtalanul kapnak. A Munkás- Otthon telepen nagyarányú fogyasztási szövetkezetét szerveznek, a mely az élelmi és háztartási cikkek olcsó beszerzését teszi lehetővé; azonkívül a fogyasztási szövetkezet nyereségét a fogyasztás arányához képest a tagok közt fölosztják. A bevásárlás a fogyasztási szövetkezetben nem kötelező. A tagok jogai és kötelezettségei az alapszabályokban s adásvételi szerződésekben vannak pontosan körülírva, melyek a szövetkezet irodájában (VII. Dobutca 106. sz.) bármikor megtekinthetők. Ugyanott megtekinthetők a házak tervei, melyek a szobák nagyságát és magasságát, továbbá a házfalak vastagságát stb. föltüntetik.

A Munkás Otthon tagjainak minden előzetes fizetés nélkül teljesen kész házat és kertet bocsájt rendelkezésére. Kötelezettségeik csak akkor kezdődnek, ha a házba beköltözködnek, mikor is a lakásbér helyett könnyen és kényelmesen fizethetik hetenként a törlesztési részleteket.⁷

A megalakulást követő évben, 1899-ben más versenytárgyalást hirdet a szövetkezet a kivitelezők között..

6 Pesti Hírlap 1897. szeptember 19. 9. oldal

7 BUDAPESTI HÍRLAP. (271. sz.) 1897. szeptember 29. 9. oldal

Budapest melletti Rákos-Keresztúr állomás közelében, a Munkás Otthon“ szövetkezet tulajdonát képező területen előállítandó munkás lakóházak létesítésének biztosítása céljából 1889. évi február hó 4-ik napjának d. e, 10 órájára a „Munkás Otthon” szövetkezet igazgatóságának hivatalos helyiségében, (VII. Király-utca 99. sz. a.) tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik. ...

A versenyezni óhajtok fölhívatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kitűzött napon délelőtti 10 óráig a „Munkás Otthon” szövetkezet igazgatóságához annál inkább adják be, minthogy később érkezett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlathoz mellékelendő a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban 150.000 frt, szóval egyszáz-ötvenezer frt. bánatpénz letétbe helyezését igazoló elismervénynek közjegyzőileg hitelesített másolata.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki művelet, pályázati s egyéb feltételek a „Munkás Otthon” szövetkezet Igazgatóságának hivatalos helyiségében, (VII., Király-utca 99. sz. a.) naponként d. e. 9—12-ig, délután 8—8 óráig megtekinthetők, illetve a tervrajzok kivételével 10 frt lefizetése mellett ugyanott nyomtatványban megszerezhetők, (míg a készlet tart).

Kelt: Budapesten, 1899. évi január hó 14-én.

A „Munkás Otthon“ szövetkezet igazgatósága

1899-ben már nem csak a munkásházakra helyeztek hangsúlyt a szervezők. Gondoltak az itt lakók ellátására is, ezért hirdetményt jelentettek meg többek között a Budapesti Naplóban. E szerint a „Munkás- Otthon szövetkezet telepén, Rákoskeresztúron f. é. február hónapban 1000 munkás, családi ház építése fog megkezdődni. 500 ház legkésőbb 1899. szeptember hó 15-ig teljesen lakható állapotban elkészül.

„A „Munkás-Otthon szövetkezet ezen telepen egy nagy vendéglő és kávéház létesítését, illetve bérbeadását tervezi, a melynek bérletére, illetve létesítésére ezennel nyilvános árlejtés hirdettetik.” Ez utóbbi mai jelentése tulajdonképpen a versenytárgyalás fogalmát fedi.

„A kellően felszerelt s lepecsételt ajánlatok legközelebb 1899. február hó 11-én d. e. 12 óráig adandók be a szövetkezet igazgatóságához (VII., Király-utca 99.);

Közelebbi feltételek s bővebb felvilágosítás szerezhető a szövetkezet irodájában (VII., Király-utca 99.) hétköznapiokon hétfő 5—8-ig ünnep- és vasárnap d. e. 9—12 óráig.”

Budapesten, 1899. január 25-én.

A „Munkás- Otthon szövetkezet” igazgatósága.

1899 -ben hirtelen meghalt Fackh Károly budapesti lakásában, szerencsére ez a pillanatnyi zavaron kívül nagyobb gondot nem jelentett. A munka tovább folytatódott. A sajtó is figyelemmel kísérte a vállalkozást., amelyre korábban még nem volt példa.

Munkások falva.

Budapest, december 9.

Szegény munkásnép! Apró emberek, kik hangyaszorgalommal tipegnek-topognak reggeltől estig a kopogó gép mellett. Szerencse, hogy valamelyik őrületesen forgó kerék atomokra nem zúzza – a mi kényelmünkre dolgozó embert. No de, mondjuk, este fáradtan, kimet ülve hazatér a szegény pária. Haza? Micsoda otthon, micsoda nyomorúságos zug várja a füst, porlepte munkást?

Hasztalan mondjuk mi azt, hogy a család szerető melege, a feleség mosolya, a gyermekek ölelése feledteti a dohos, füledt szoba vészes illatát. Dehogy! Abból a füst ette piszkos gyárból hazajövet egy kis tiszta, csendes, nyugalmas otthont szeretne a szorgos nép.

Ám, nem így van. A munkás csak álmodni tud a tiszta, kényelmes, nyugodt otthonról, amelyhez elvégre neki is van annyi joga, mint nekem, neked, kedves felebarátom. Csakhogy ő nem tehet arról, hogy a fővárosi háziurak nem az ő számukra építenek, vagy ha építenek: odvakat, ürgelyukakat csináltatnak nekik.

S a drága pénz, mit egy hosszú hét keserves izzadsága gyümölcsöz, a vidáman söröző háziúr zsebébe vándorol. Csak tessék kimenni a gyárvárosok koromlepte háromemeletes »palotái«közé, s tessék egy

munkás-«palotát» belülről jól megvizsgálni, a lelketlen spekuláció ököre szorítja tisztelt szemlélő markait.

S ha a szegény munkás panaszkodni mer – sztrájkol; ha hallgat – megelégedett. Sok tehát szólni se mer, legyen úgy, mint volt, csak megsegíti őket is egyszer a jó Isten.

Hát csakugyan rájuk is tekintett a jó Isten. A munkásnép elfojtott sóhajtását meghallotta egy pár jószívű ember s csendben, zajtalanul egy kis falucskával lepte meg őket, a sörtől duzzadó hasú háziurak rabszolgáit, a munkásokat.

Künn Rákos-Keresztúr határában, mintha földből termett volna elő, áll egy csinos falucska, a munkások faluja. Apró, vörös cserepes házacskák, mindegyike egy-egy munkás család hajléka. Már a falu külső képe is oly kedves, megnyerő. Szép, széles utcái vannak, figyelmes gonddal rendben tartva. Öröm nézni porondját s látni a vidám képű, egészségtől duzzadó, játszadozó gyermekeregével.

A kis lakokban is oly célszerű, minden egyszerűsége mellett, a berendezés. Jó levegő, világos nagy ablakok, kényelmes konyha, lakóház, udvar, kert. Istenem, kell még egyéb. Szinte irigyeljük azt a munkást, ki itt lakhat.

Nos és ha most meggondoljuk, hogy ezen házacskák mindenikének lakója: örök tulajdonosa is otthonának, kíváncsian s meglepődve kérdezzük: Hogyan lehetséges ez?

Igen, úgy van, az övök a porta, senki tőlük el nem veheti, mert ugyanannyi, sőt kevesebb pénzért, amennyiért Budapesten nyomorult fészket kaphatnának, örökösen megveszik a lakók hajlékukat. Itt láthatod, kedves olvasó, a legjobb szívű háziurakat, de egyszersmind a legmegelégedetlebbeket is.

Boldogult Fack miniszteri tanácsos alapította meg a Munkás-otthon szövetkezetét s ő maga vezette is, míg a halál üdvös munkája mellől el nem ragadta. Lelkes embereket gyűjtött maga mellé.

Kikeresték a legalkalmasabb területet, amely az egyik legélénkebb forgalmú vasúti állomás mellett van (tizenöt-húsz percnnyire a fővárostól). Következett maga az építés plánuma. Ehhez megállapították, hogy százhatvan négyszögöl terület s ezen egy-egy szoba s konyhából álló ház és a szükséges melléképületek összevéve képeznek egy házrészt. Két szobás háznak másfél, három szobásnak két házrész felel meg. Egy házrész kerül a telek, az épület értékét és az életbiztosítási összeget mind egybevéve kétezer forintba. Az összeget a tulajdonos a beköltözéstől számítandó huszonhat év alatt törleszti le, úgy, hogy évenként fizet: a 2000 forint után 4 százalékos kamatot, törlesztési részleteket – ami összesen 130 forint – továbbá a biztosításra 30, mind összevéve 160 forintot. Kevesebb az egész összeg, mint amennyiért egy valamire való egyszobás, konyhás lakást bérben kaphatni. Pedig ebben van az apróság ingyenes óvodáztatása, népiskoláztatása is. A 160 forint negyedévi, havi, vagy heti részletekben is fizethető. A huszonhat év letelte után a ház tehermentesen a tulajdonosé, az életbiztosítás ellenben megszűnik, a tulajdonos többé munkaképtelenség vagy halál esetére nincs biztosítva. Ellenben, ha a halál vagy munkaképtelenség előbb bekövetkeznék, az illető vagy örökösei többé törlesztéssel nem tartoznak, az épület adómentesen az illető vagy örököseié.

A kormány maga is szívesen közreműködőit a falu felépítésén. Egyik miniszter kölcsönt, másik olcsó épületanyagot, harmadik vasúti kedvezményt adott s végül a Magyar Kereskedelmi Bank elvállalta a finanszírozását.

A nagy munka közben Fackh miniszteri tanácsos, az ezen dolog főoszlopa kidőlt, meghalt s a szövetkezet vezetésére báró Fiáth Miklós országgyűlés képviselőt kérték föl, aki Szigethy István posta- és távirótiszt, dr. Glück József orvos, Kiss Adolf betegsegélyező-pénztári titkár, Deutsch Jakab magyar államvasúti fogalmazó, Kürschner Jakab betegsegélyező-pénztári titkár, szövetkezeti előljárók és negyvenöt kétkezi munkás választmányi tag segítségével az ügyet sikerre is vezette.

Eddig 500 ház készült el s 326-nak van gazdája, de még mindig vannak jelentkezők. Leginkább vasúti és gyári munkások, de van közöttük sok kisiparos' sőt napszámos is. D—l.⁸

Az építkezéssel kapcsolatosan azonban problémák merültek fel. Amint azt a Budapesti Építészeti Szemlében is közzé tették. „A »Munkás Otthon« házai, melyek a nagy »iparpártoló« Lánci Leó által nyújtott drága és kedvezőtlen kölcsön mellett, rosszul épültek és a melyekről mi is megemlékeztünk, újra kísértetképen előtérbe lépnek. Ugyanis a «Munkás Otthon» igazgatósága, a Magyar Mérnök és Építész- Egyesületet megkereste) az iránt, hogy küldjön ki egy szakértőt a telepre, a ki felülvizsgálja a szövetkezet házait, hogy megállapíthassák az építés körül felmerült szabálytalanságokat. A szövetkezet igazgatóságának eme lépésére báró Fiáth Miklós, a « Munkás Otthon» szövetkezet elnöke, bizalmatlanságot talált maga iránt és az elnökségről lemondott”.⁹

Az építkezés azonban tovább folytatódott.

Az 1901. évi Állami zárszámadás tételeiben az országos közgazdasági alapnak, a „Munkás-Otthon-Szövetkezet” részére engedélyezett kölcsön fedezésére bankértékben 321.800 Koronát, az ipari és kereskedelmi alapnak a „Munkás-Otthon-Szövetkezet” részére engedélyezett 160.000 K kölcsön fedezésére biztosított a költségvetés.¹⁰

1910-ben újabb 30 családi ház építésére hirdettek meg versenytárgyalást, amely több a különböző szakmákat összefogó szakmai lapokban is megjelent.¹¹ A határidő 1910. ápr. 5. volt. A versenytárgyalás kikötései között szerepelt a bánatpénz, amely 5 százalékban lett meghatározva. Az ajánlatok a Munkás Otthon Szövetkezet rákosligeti irodájában lehetett benyújtani, a hol az egyéb feltételekről is tájékoztatást adtak. Ezzel egy időben Tóásó Pál tervező építésznél, Budapest, VII. Bosnyák-u. 1/b. is le lehetett adni a versenytárgyalásra benyújtott pályázatokat, és itt is tájékoztatták az érdeklődő vállalkozókat.¹²

Hazánkban, mint említettük egyetlen házápító szövetkezet mutathat fel tényleges eredményeket. Ez a rákosligeti Munkás Otthon Szövetkezet, mely 12 évvel ezelőtt alakult és 160, 240 és 320 négyszögöl nagyságú telkeken 2, 3 és 4 szobás házakat épített tagjainak. A szövetkezet 12 év alatt 420 házat épített és megalapította Rákosliget községét. A szövetkezet megalakításának idején beléptettek igen kedvező feltételek mellett jutottak házakhoz, most már azonban az építési költségek drágasága és a telkek árának horribilis emelkedése itt is lehetetlenné teszi azt, hogy a munkások olcsón juthassanak otthonhoz. A rákosligeti Munkás-Otthon Szövetkezet csupán a munkásosztály elitjéhez tartozókat juttatta annak idején házakhoz, mert jelentékeny összegű készpénzzel kellett annak bírni, aki itt ingatlanhoz akart hozzájutni. A munkások, illetve tagok itt is életbiztosítást kötöttek. Az építési költségeket a szövetkezet a tagoknak eladott házakra bekebelezett törlesztéses záloglevél kölcsönök útján szerezte be, melyekre nézve a tagok mint egyéni adósok a szövetkezet készfizetői kezessége mellett közvetlen tartozási viszonyba léptek a jelzálogintézzettel szemben. A részkötelezvényeket a szövetkezet sorsolás útján törleszti. A szövetkezet sikeréhez nagyban hozzájárult az a körülmény is, hogy az életbiztosító társaság, hol a szövetkezet tagjai életét halálesetre biztosította, a részkötelezvényekből tekintélyes összegűt saját tárcájára átvett.

Archantológia

A Munkás- Otthon Szövetkezet működéséről a pénzügyi beszámolási kötelezettség miatt folyamatosan jelentek meg adatok. Az alábbi összeállításban Budapest Cím-és Utcajegyzéke, a Pénzügyi Compass kiadványai, és Központi Értesítő alapján történt.

8 ALKOTMÁNY. 296. szám. Vasárnap, 1899. december 10. 8. oldal

9 BUDAPESTI ÉPÍTÉSZETI SZEMLE 1900. 220. oldal

10 Állami Zárszámadás az 1901. 36. oldal

11 É P Í T Ó I P A R (14 .sz.) 1910. április 3. 150. oldal

12 MAGYAR ASZTALOSMESTEREK LAPJA. 1910. március 20. 7. oldal
MAGYAR LAKATOSMESTEREK LAPJA. 1010. március 20. 6. oldal

1897

Compass:

A „Munkás-otthon“ szövetkezet, (Alakult 1896. dec. 12.) VII., Dob-utca 52.

1898

„Munkás Otthon“ szövetkezet. – Budapest. – [1896.] –

Igazgatóság :Fackh Károly, dr. Glück József, Kis Adolf, Deutsch József. — A csak magyar céget jegyzi: két igazgatósági tag vagy egy egy társulati tisztviselővel együttesen. — Alapszabályok: 1898. január 14.¹³

1898. febr. 4. 10290. sz. 4783/1 számú végzés alapján Fackh, Dr. Glück, Kis Adolf és Deutsch, igazgatósági tagok. A cég együttesen jegyezik.

Ezen korlátolt felelősségű szövetkezet az 1896. évi december hó 12-ik napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvénytörvényeknek 1898. évi január hó 14-én 368. szám alatt kelt végzése folytán és az alakuló közgyűléstől nyert felhatalmazás alapján az igazgatóság által módosított alapszabályok szerint keletkezett.

Székhelye: Budapest.

A vállalat tárgya: tagjai részére a szövetkezet által s a tagok által befizetett üzletrészek segélyével Budapest környékén telket s azon épült családi házat tulajdonul megszerezni s ily módon lehetővé tenni, hogy tagjai oly évi összeg fizetése által, melyet eddig kizárólag házbérfizetésre fordítottak a szövetkezet által nekik jelzáloghitelre eladott ház vételárát törlesszék, s annak kifizetésével saját telket, s azon viszonyaiknak megfelelő házat szerezzenek.

Az igazgatóság 3—7 tagból áll.

Az első igazgatóság tagjaiul az alakuló közgyűlésen megválasztottak: Fackh Károly, Dr. Glück József, Kis Adolf és Deutsch József, kiknek ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került. A cég érvényes jegyzése akképpen történik, hogy a nyomtatott vagy írott cég alá két igazgatósági tag, vagy egy igazgatósági tag és egy cégjegyzéssel megbízott szövetkezeti alkalmazott, bejegyzett aláírását jegyzi.

Minden a társaság nevében kiadandó hirdetmény a hivatalos lapban fog közhírré tétetni.

1898. febr. 28. 19241. sz. 4783/2 végzés alapján a szövetkezet tartama: a cégbejegyzéstől számított 30 évre terjed.

A 4783/1 folyó és alszám alatt eszközölt bejegyzés kiegészítéséül a „szövetkezet tartama" a 6-ik rovatba bejegyeztetett.

1899

1898. december 24. 126675. sz. 4783/3 végzés alapján báró Fiáth és Hartenstein, igazgatósági tagok.

Báró Fiáth Miklós és Hartenstein Zsigmond igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk, továbbá az 1898. évi november hó 27-ik napján tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott alapszabály módosítások bejegyzésre kerültek.

Ezen módosított alapszabályok szerint: az igazgatóság; legalább 5 és legfeljebb 9 tagból áll.

Fackh Károly igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

13 Mihók-féle Magyar Compass 26/2. (1898) 172. oldal

1899. augusztus 24. 73788. sz. 4783/4 végzés: Az 1899. évi május hó 14-ik napján tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott alapszabály módosítások bejegyzésre kerültek.
Ezen módosított alapszabályok szerint az igazgatósági tagok számát legalább 7, és legfeljebb 12-főben állapították meg.

1899. szeptember 19. 90775. sz. 4783/5 végzés: Kürschner igazgatósági tag. Kürschner Jakab igazgatósági tagnak ebbeli minősége bejegyzésre került.

1900

»Munkás Otthon« szövetkezet. (VII, király-u, 99.)

Igazgatóság: Fackh Károly, dr. Glück József, Kiss Adolf, Deutsch József. Fiáth Miklós br., Hartenstein Zsigmond, Schossberger Károly.

A céget jegyzi: két igazgatósági tag.

1900. március 9. 26875. sz. 4783/6 végzéssel Kiss Adolf igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1900. július 5. • 78571. sz. 4783/7 végzés: Rédei Imre, Papp Mihály, Szabó Endre, Nagy Lajos, Huzlicska Sámuel, Marschall, Pilisy Jenő, Brannich Béla, Bárdos József és Ulrich Sándor igazgatósági tagok.

Rédei Imre, Papp Mihály, Szabó Endre, Nagy Lajos, Huzlicska Sámuel, Marschall Béla, Pilisy Jenő, Brannich Béla, Bárdos József és Ulrich Sándor igazgatósági tagoknak ebbeli minőségek és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

Dr. Glück József, Deutsch József és Kürschner Jakab igazgatósági tagok ebbeli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került.

1900. október 30. 123469. sz. 4783/8 végzés: Báró Fiáth Miklós igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1901

Az 1901. június 24. 56239. sz. 4783/10 végzés szerint az igazgatóság tagjai: Dr. Gálffy, Zofahl A., Brichta Jakab, Décsi, Dobay és Schochterus igazgatósági tagok.

Dr. Gálffy Dénes, Zofahl András, Brichta Jakab, Décsi Victor, Dobay János és Schochterus Ottó igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett.

Rédei Imre, Nagy Lajos, Huzlicska Sámuel, Marschall Béla, Braunich Béla, Bárdos József, Ulrich Sándor, dr. Schmidt Károly és Kálmán Mór igazgatósági tagok ebbeli minőségüknek és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnése bejegyeztetett.

Az

1901. április 9. 34292. sz. 4783/9 végzés szerint igazgatósági tagok: Dr. Schmidt és Kálmán Mór igazgatósági tagok.

Dr. Schmidt Károly és Kálmán Mór igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

Pilisy Jenő és Papp Mihály igazgatósági tagok ebbeli minőségüknek és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnése bejegyzésre került.

1901. június 24. 56239. sz. 4783/10 számú végzés alapján: Dr. Gálffy, Zofahl A., Brichta Jakab, Décsi, Dobay és Schochterus igazgatósági tagok.

Dr. Gálffy Dénes, Zofahl András, Brichta Jakab, Décsi Victor, Dobay János és Schochterus Ottó igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

Rédei Imre, Nagy Lajos, Huzslicska (valószínűleg elírás) Sámuel, Marschall Béla, Braunich Béla, Bárdos József, Ulrich Sándor, dr. Schmidt Károly és Kálmán Mór igazgatósági tagok ebbeli minőségüknek és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnése bejegyzésre került.

1901. július 13. 66903. sz. 4783/11 számú végzés alapján: Az 1901. évi május hó 27-ik napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alapszabály módosítások bejegyzésre kerültek.

1902

1902. január 15. 122985/1901 sz. 5863/3 számú végzés alapján: Kiss Miklós, Révay Ferenc, báró Fiáth Miklós és Huszlicska Sámuel igazgatósági tagok ebbeli minőségüknek és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnése bejegyzésre került.

1902. május 23. 49165. sz. 4783/12 számú végzés alapján: Czinder Károly igazgatósági tag

Czinder Károly igazgatósági tagnak ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyzésre került..

1903

1903. április 7. 16968. sz. 5863/6 számú végzés alapján: Czinder Károly és Stetri Mór igazgatósági tagok ebbeli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került.

1903. augusztus 25. 38981. sz. 5863/7 számú végzés alapján: Martincsek István és Reisch Ferenc igazgatósági tagok ebbeli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került.

1904

1904. december G. 43250. sz. 4783/14 számú végzés alapján: Dr. Gálffy és Lehečka János igazgatósági tagok.

Dr. Gálffy Dénes és Lehečka János igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

Geyer H. Viktor, Travník Lajos és Schochterus Ottó igazgatósági tagok ebbeli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került.

1905

1905. október 27. 35035. sz. 5863/9 számú végzése alapján:

Az 1904. évi június hó 19. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alapszabály módosítások bejegyzésre kerültek.

Ezen módosított alapszabályok szerint:

I. a szövetkezet székhelye: Rákosliget;

II. a szövetkezet hirdetményei: a »Szövetkezés« című hírlapban tételnek közzé.

Mosch Béla és Nagy Károly igazgatósági tagok ebbeli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került.

1905. október 27. 40832. sz. 5863/10 számú végzés alapján: Lovag Regner Kálmán és Dobay Károly igazgatósági tagok ebbeli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került. (Lásd a fentebbi cégbejegyzés közzétételét.)

1905. október 31. 73967. sz. 4783/15 számú végzés alapján: Lehečka János igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1905. november 21. 105130. sz. 4783/10 számú végzés alapján: Dobai János és Rédei Imre igazgatósági tagok. Dobai János és Rédei Imre igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

1905. december 1. 109066. sz. 5863/11 számú végzés alapján: Breitfeld Alajos, Erdős Lajos. Feldmann Izidor, Bárdos József és Heinrich Károly igazgatósági tagok. Breitfeld Alajos, Erdős Lajos, Feldmann Izidor, Bárdos József és Heinrich Károly igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

1906

1906. július 21. 107212. sz. 4783/17 számú végzés alapján: Stignitz, igazgatósági tag. Stignitz Imre igazgatósági tagnak ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyzésre került. Bíró Ferenc igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1906. október 9. 73739. sz. 5863/12 számú végzés alapján: Hilbert Rezső, Jantsó János, Berényi József, Breitfeld Alajos, Feldman Izidor, Papp Károly és Heinrich Károly igazgatósági tagok ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1907

„Munkás-Otthon”-szövetkezet Telep: Rákoskeresztúr, Munkás-Otthon. – (1896—.) – Üzleti tőkéje 160 K-ás üzletrészekből képződik. – 405 tag, 985 üzletrésszel. —

Elnök: dr. Gálffy Dénes. Igazgatósági tagok: Décsi Viktor, Stignitz Imre, Brichta Jakab, Nedelkovics János, Deák István, Dobai János, Rédei Imre, Dániel György.

Felügyelő-bizottság: Funák Ottokár, Ott Antal, Fischer György Emil, Zádor Géza, Nádas Dávid.

Jogtanácsos: Dr. Darányi Gyula. Könyvelő: Doleviczényi Gyula. – A céget jegyzi: két igazgatósági tag. – Alapsz.: 1898. január 14. – F. é. közgy.: 1907 június 23.

MÉRLEG.	1907. április 30-án.	BILANZ.	
Vagyon — Activa :	K	Teher — Passiva :	K
Épületek — Gebäude.....	1.617,085	Vízmű és kutak — Brunnen.....	11,617
Telkek — Gründe.....	17,986	Adósok — Debitoren	18,780
Előre fizetett díjak — Vorhineinbezahlte Prämien.....	18,167	Rákosligeti polgári kör — Bürger-Club ...	14,753
Pesti magy. keresk. bank — Pester ung. Commercial-Bank.....	207,597	Veszteség — Verlust.....	12,550
Kötvények a tárcában — Obligationen im Portefeuille	83,600	2.094,929	
Tagok hátraléka — Rückstand der Mitglieder	90,513	Teher — Passiva:	K
Különfélék — Diversi	2,033	Üzletrészek — Antheile.....	144,640
Irodaberendezés — Einrichtung	218	Jelzálogkölcsön — Hypothek.-Darlehen ..	746,084
		Kötvény-kölcsön — Obligat.-Darlehen ...	871,000
		Állami kölcsön — Staats-Darlehen.....	149,200
		Pesti magy. keresk. bank — Pester	

ung. Commercial-Bank..... 7,376	Vegyések – Diversi..... 34,829
Biztosított tagok tartaléka – Reserve für versicherte Mitglieder.....,809	
Eladott ki nem fizetett házak – Verkaufte noch nicht bezahlte Häuser127,477	2.094,929
Hitelezők – Kreditoren..... 7,514	

1906. december 28. 112886. sz. 4783/18. számú végzés alapján: Rédei Imre igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1907. január 29. 6785. sz. 4783/19 számú végzés alapján: Dániel Gy., Wernecke és Schochterusz, igazgatósági tagok.

Dániel György, Wernecke Frigyes és Schochterusz Ottó igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került. (Elírás: helyesen Schochterusz Ottó)

1907. december 3. 122714. sz. 4783/20 számú végzés alapján: Nádas Dávid, Székely A. és Reach. igazgatósági tagok.

Nádas Dávid, Székely Ambrus, és Reach Tibor igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

Stignitz Imre, Wernecke Frigyes és Schochterusz Ottó igazgatósági tagoknak, ebbeli minőségüknek és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnése bejegyzésre került.

1908

1908. december 15. 158016. sz. 4783/21 számú végzés alapján: Dobay János igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1909.

»Munkás - Otthon« szövetkezet. (Rákosliget.)

Igazgatóság: dr. Gálffy Dénes elnök, Décsi Viktor, Dániel György, Reach Tibor, Nádas Dávid, Székely Ambrus, Brichta Jakab.

Felügyelő-bizottság: Faber Lipót elnök, Pyza M. László, Fehér Kálmán, Ott Antal, Simor Döme.

Irodavezető: Geyer H. Victor.

1909. augusztus 11. 91139. sz. 4783/22 számú végzés alapján: Ott Antal, Kiss és Simor D. igazgatósági tagok.

Ott Antal, Kiss Károly és Simor Döme igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

Dániel György és Székely Ambrus igazgatósági tagok e minősége és cégjegyzési jogosultságának megszűntébe bejegyzésre került.

1911

1911. október 3. 77224. sz. 4783/23 számú végzés alapján: Révay Ferenc, Rédei Imre és Kürschner igazgatósági tagok.

Révay Ferenc, Rédei Imre és Kürschner Jakab igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

1912

»Munkás Otthon« szövetkezet. (Rákosliget.)

Igazgatóság: dr. Gálffy Dénes elnök, Décsi Viktor, Reach Tibor, Nádas Dávid, Brichta Jakab, Ott Antal, Simor Döme. Kiss Károly.

Felügyelő-bizottság: Berényi József, (elnök), Laki Viktor, Wóhl Lajos, Zádor Géza, Zappert Samu.

Compass szerint:

„Munkás-Otthon“-szövetkezet. – Telep: Rákosliget. – Munkás-Otthon. – (1896—.) – Üzleti tőkéje 160 K-ás üzletrészekből képződik. – 369 tag 903 üzletrésszel. —

Elnök: dr. Gálffy Dénes. Igazgatósági tagok: Décsi Viktor, Stignitz Imre, Brichta Jakab, Deák Samu, Dobai János, Rédei Imre.

Felügyelő-bizottság: Czernoch János (elnök), Zappert Samu, Hauk Gábor, Szabó Samu. Jogtanácsosi: dr. Darányi Gyula. Könyvelő: Doleviczenyi Gyula. – A céget jegyzi: két igazgatósági tag. – Alapsz.: 1898. január 14. – F. é. közgyűlés: június 15.

1913

»Munkás Otthon« szövetkezet. (Rákosliget.)

Igazgatóság: dr. Gálffy Dénes elnök, Décsi Viktor, Reach Tibor, Nádas Dávid, Brichta Jakab, Ott Antal, Simor Döme, Kiss Károly.

Felügyelő-bizottság: Berényi József (elnök), Laki "Viktor, Wóhl Lajos, Zádor Géza, Zappert Samu.

Compass szerint

MÉRLEG. 1913. december 31-én. BILANZ.

V agyon – Activa :

K

Teher — Passiva :

K

Épületek – Gebäude.....1.218,636

Kölcsönök kötvényekre – Auf

Schuldscheine.....26,200

Adósok – Debitoren.....22,395

yizművek – Wasserwerke.....2

Átmeneti tételek – Transit. Posten14,748

Ingatlanok – Immobilien..... 29,993

Fölszerelés – Geschäftseinrichtung1

Különfélék – Diversi.....29,605

Hátralékok – Rückstände..... 41,943

Rákosliget község – Gemeinde

Rákosliget..... 13,131

Pesti magyar keresk. bank – PesterUng.

Kommerz.-Bank.....48,021

Veszteség – Verlust..... 29,222

1,473,897

Törzsrészjegyek – Stammanteile..... 139,840

Újítási tartalékalap – Erneuerungs-

Reserve..... 21,040

Küld ni. tartalékok – Spec.-Reserven5,003

Segélyalap – Hilfsfond..... 642

Különfélék – Diversi.....29,348

Átmeneti tételek – Transit. Posten6,014

Magy. kir. kincstár – Ung. Aerar 48,200

Jelz. kölcsön – Hypoth -Darlehen..... 1.218,636

Pesti magyar keresk. bank – Pester Ung.

Kommerz.-Bank..... 5,174

1.473,897

1913. április 18. 63596. sz. 4783/24 számú végzés alapján: Révay Ferenc és Décsy Viktor igazgatósági tagoknak, ebbeli minőségüknek és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnése bejegyzésre került.

1914

„Munkás-Otthon“-szövetkezet. – Telep: Rákosliget. – Munkás-Otthon. – (1896—.) – Üzleti tőkéje 160 Koronás üzletrészekből képződik. – 357 tag 874 üzletrésszel. —

Elnök: dr. Gálffy Dénes. Igazgatósági tagok: Décsi Viktor, Stignitz Imre, Brichta Jakab, Deák Samu, Dobai János, Rédei Imre.

Felügyelő-bizottság: Czernoch János (elnök), Zappert Samu, Hauk Gábor, Szabó Samu. Jogtanácsos: dr. Darányi Gyula. Könyvelő: Doleviczényi Gyula. – A céget jegyzi: két igazgatósági tag, – Alapsz.: 1898. január 14. – F. é. közgy.: június 14.

1913. december 6. 141946. sz. 4783/25 számú végzése alapján: Geyer, Linkesch, August József és Simor Döme igazgatósági tagok.

Geyer H. Victor, Linkesch Károly, August József és Simor Döme igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyzésre került.

1914. november 11. 137921. sz. 4783/26 számú végzés alapján: Nagy igazgatósági tag. Nagy Lajos igazgatósági tagnak ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyzésre került.

Dr. Gálffy Dénes igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1915

1915. március 10. 319/2. sz. 4783/27 számú végzés alapján:

Reach Tibor igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzésre került.

1915. szept. 15. Cg. 313/6 4783/28 számú végzés alapján: Lázár igazgatósági tag.

Lázár Sándor igazgatósági tagnak ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyzésre került.

1917

1917. december 1. Cg. 313/19. 4783/29 végzés alapján:

Az új cégszöveg, valamint az 1917. évi július hó 10. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alapszabály módosítások bejegyzésre kerültek. Ezen módosított alapszabályok szerint: A társaság cége a most bejegyzett alakban állapított meg s székhelye Rákosliget.

Az eddigi Munkás Otthon szövetkezet cégszövegnek, valamint a társaság székhelyének Budapestről Rákosligetre történt áthelyezése folytán Budapest főtelepnek a megszűnése mellett, főtelepül Rákosliget bejegyzésre került.

1918

1918. február 16. Cg. 313/21. 4783/30 számú végzés alapján: Ezen cégnek és a reá vonatkozó összes feljegyzéseknek székhelyáthelyezés folytán való megszűnése bejegyzésre került.

1918. március 20. Cg. 568/6. 90/1 végzés alapján: Brichta Jakab, Geyer, Linkesch, August József, Simor Döme, Nagy és Lázár, igazgatósági tagok. A cégjegyzés együttes.

Ezen korlátolt felelősségű szövetkezet az 1896. évi december hó 12. napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1898. évi január hó 14-én 368 szám alatt kelt végzése folytán és az alakuló közgyűléstől nyert felhatalmazás alapján az igazgatóság által módosított alapszabályok szerint keletkezett.

Jelenlegi jogviszonyai ezen, illetve az 1898. évi november hó 27. napján, az 1899. évi május hó 14. napján, 1901. évi május 27. napján és 1917. évi július hó 10. napján tartott közgyűlések által módosított alapszabályokon alapulnak.

Ezek szerint a szövetkezet székhelye: Rákosliget.

A vállalat tárgya: tagjai részére a szövetkezet által szerzendő hitel és a tagok által befizetett üzletrészek segélyével Budapest környékén telket s azon épült családi házat tulajdonul megszerezni s ily módon lehetővé tenni, hogy tagjai oly évi összeg fizetése által, melyet eddig kizárólag házbérfizetésre fordítottak, a szövetkezet által nekik jelzáloghitelre eladott ház vételárát törlesszék és annak kifizetésével saját telket és azon viszonyaiknak megfelelő házat szerezzenek.

Tartama a cégbejegyzéstől számított 30 évre terjed.

Az igazgatóság legalább 7 és legfeljebb 12 tagból áll. Jelenleg az igazgatóság tagjai: Brichta Jakab, Geyer H., Victor Linkesch Károly, Auguszt József, Simor Döme, Nagy Lajos és Lázár Sándor, kiknek cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetett.

A cég érvényes jegyzése akként történik, hogy a cég nyomtatott vagy írott szövege alá vagy két igazgatósági tag, vagy egy igazgatósági tag és a cégjegyzéssel megbízott ügyvezető aláírását írja.

Minden a társaság nevében kiadandó hirdetmény a hivatalos lapban fog közhírré tétetni.

Okmánytári szám: 400.

Ezen cég a budapesti kir. törvényszéknél vezetett kereskedelmi társas cégek jegyzékének XXIII. kötet 271. lapján volt bejegyezve, és székhelyének Budapestről Rákosligetre történt áthelyezése folytán lett e helyütt bejegyezve.

1921

Munkás Otthon házépítő szövetkezet. Rákosliget.

- Pestvidéki kir. tvszk. 1920. XI. 19. Cg 568/1916/25. 90/4. – Hodicska Gyula igazgatósági tagnak ebbéli minősége és cégjegyzési. jogosultsága bejegyzésre került. — (Lásd 1918. évi. 84.) (1921—4.)

1922

Munkás Otthon házépítő szövetkezet. Rákosliget.

Pestvidéki kir. tvszk. 1922. VI. 6. Cg 568/34/1916. 90/5. Kalmár Mihály, Margl István, Sztrapács Károly és Pintér Gyula igazgatósági tagoknak ebbéli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett. – Brichta Jakab, Geyer H. Viktor, Nagy Lajos, Lázár Sándor, Fábry Endre és Hodicska Gyula igazgatósági tagok ebbéli minőségeiknek és cégjegyzési jogosultságaiknak megszűnése bejegyzésre került. (Lásd 1921. évf. 4.) (1922—27.)

1929

1929. július 11.

Rákosligeti Vízműszövetkezet. Rákosliget.

Pestvidéki kir. tvszk 1929. III. 18. Cg 568/58. 1929., 90/8. – Az új cégszöveg, továbbá az üzletrészek névértékének a 7000/1925. P. M. számú rendelet alapján való új megállapítása, végül az alapszabályoknak az 1928. évi december hó 2. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott módosítása bejegyeztetett. Ezen módosított alapszabályok szerint: 1. A szövetkezet cége a fent bejegyezni rendelt alakban állapított meg. 2. A szövetkezet célja: közös üzletkezelés és kölcsönösség alapján a szövetkezet tulajdonát képező vízmű berendezésekkel Rákosliget nagyközség lakosait vízzel ellátni. A tag a szövetkezet kötelezettségeiért saját üzletrésze névértékének egyszeres összegéig felelős. 3. A szövetkezet tartama: határozatlan idő. 4. A szövetkezet cége akképp jegyeztetik, hogy az igazgatóság két tagja vagy az igazgatóság egy tagja és a cégvezető – ez utóbbi „pp” toldattal – az előírt vagy előnyomott cégszöveget saját kezűleg aláírják. 5. A szövetkezet hirdetményei mindenkor az Országos Központi Hitelszövetkezet Budapesten megjelenő hivatalos lapjában jelennek meg, de

ezenkívül esetleg máshol is közzétehető. Az eddigi Munkás Otthon házépítő szövetkezet cégszövegnek megszűnése bejegyeztetett. (Lásd 1925. évf. 14.) (1929—28.)

rakosliget.hu